

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

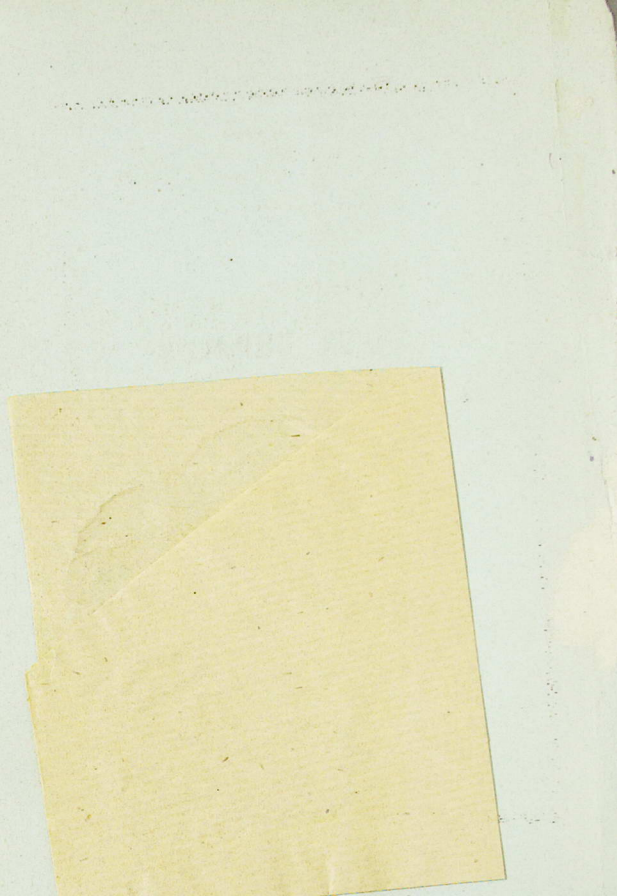
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Գ. ՅԵՂԱԿՐԾՆ ՈՒԽՏԵՐՈՒ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ԴՈԿՏ. Ա. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՅԵՂԱԿՐԾՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

ՊՈՍՏՈՆ
1935

Գիտությունների ակադեմիա

ՀԻՄՆԱՐԱՎԱԳՈՒԹՅՈՒՆ

Հ. Յ. Դ. ՅԵՂԱԿՐԾՆ ՈՒՆԵՏԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

329.14
Բ

ԴՈԿՏ. Ա. ԲԱՐՍԵՂՆԱՆ

ԱՅՈՒԿԱԼԱՅ Է 1961 թ.

ՅԵՂԱԿՐԾՆ ԺԱՐԺՈՒՄԸ

2467
28942

ՊՈՍՏՈՆ
1935

A $\frac{\overline{11}}{10241}$

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ցեղակրօն շարժումը կը բուրդէ իր երկրորդ տարին :

Հայ նոր սերունդի այս շարժումին առաջին օրերէն իսկ պարզ էր անոր ձգտումը, — դառնալ Սփիւռքի ազատատենչ հայութեան երիտասարդական կազմակերպութիւնը :

Ձգտումը, սակայն, չէր բաւեր : Անհրաժեշտ էր փորձով ցոյց տալ որ այդ հնարաւոր է :

Ու շարժումին փորձարկութեան վայրը եղաւ Ամերիկան, որ ժամանակակից քաղաքակիրթ երկիրներու առաջին կարգին վրայ կը գտնուի :

Իր վերջնական ձեւակերպումը ստանալէ յետոյ, մեր կազմակերպութեան գործունէութեան մէկ տարին մեզի բերաւ այն խոր համոզումին թէ՛ Ցեղակրօնութեան հանդէպ տածած մեր հաւատքը կատարելապէս արդարացած է, այսինքն այս կազմակերպութիւնը պիտի ըլլայ տեւական ու իր մէջ պիտի պարփակէ Սփիւռքի հայ երիտասարդութիւնը :

Եւ որովհետեւ մենք որոշապէս կը տեսնենք որ Սփիւռքի հայ երիտասարդական կազմակերպութիւններուն ճնշող մեծամասնութեան հետապնդած նպատակները կը նոյնանան մերիններուն հետ, ունինք այն խոր համոզումը՝ թէ՛ անոնք իրենց խորքով ցեղակրօն եւն եւ անունով միայն կը տարբերին մեզմէ :

Մեր այս համոզումը փաստելու լաւագոյն ձեւը նկատեցինք հրատարակութեամբ մը պարզել մեր կազմակերպութեան ծագումը, առաջադրած նպատակը, նախընտրած միջոցները եւ ապագայ կարելիութիւնները, վստահ որ Սփիւռքի մեր բոյրերն ու

եղբայրները անոնց մէջ պիտի գտնեն նաեւ իրենց
ձգտումներն ու մտածումները :

Հրատարակութեան տալով այս գրքոյկը, կոչ
կ'ընենք Սփիւռքի հայ երիտասարդութեան երկսեռ
անդամներուն՝ միացնել իրենց ուժերը մերիններուն
եւ Յեղակրօնութիւնը դարձնել հաւատաւոր եւ գո-
հաջերութեան պատրաստ հայ նոր սերունդին միակ
կազմակերպութիւնը :

Հ. Յ. Դ. ՅԵՂԱԿՐՕՆ ՈՒԷՏԵՐՈՒ
ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Յունիս 17, 1935

Պոստոն

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Այս գրքոյկը Յեղակրօն Շարժումը հիմնաւորե-
լու, Յեղակրօն Կազմակերպութիւնը ներկայացնելու
եւ Յեղակրօնութեան գործունէութեան դաշտը պար-
զելու ՓՈՐՁ մըն է :

Շարժումը նոր է եւ ունի զարգացման ամէն
կարելիութիւն : Ճիշդ ասոր համար ալ, պէտք է
սպասել տարիներու փորձարկութեան՝ ունենալու
համար վերջնական հիմնաւորում մը :

Այդ վերջնական հիմնաւորումը, սակայն, չի
կրնար մէկ անգամէն հրապարակ դրուիլ, եթէ մէկէ
աւելի ՓՈՐՁԵՐ չնախորդեն այդ աշխատութեան :

Այս ըմբռնումն էր որ ընդունելի դարձուց Հ. Յ.
Դ. Յեղակրօն Ուխտերու Կեդր. Վարչութեան առա-
ջարկը եւ գրի առնել տուաւ այս գրքոյկը :

Ա. Բ.

I

ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

1933-էն ԱՌԱՁ

Ամերիկահայ գաղութը մօտաւորապէս կէս դարու պատմութիւն ունի, սակայն ամերիկահայ նոր սերունդի մասին որոշ մտահոգութիւն սկսած է նրկատուիլ վերջին տասնամեակի ընթացքին միայն:

Ասոր պատճառը պարզ է ամէն մէկ անձի, որ քիչ թէ շատ ծանօթ է այս գաղութի կեանքին: Արգարեւ, մինչեւ 1920 թուականը, Ամերիկա հաստատուած մեր հայրենակիցներուն ճշող մեծամասնութիւնը չէ խորհած մնայուն կերպով այս երկրի մէջ բնակելու մասին: Այդ շրջանին Նոր Աշխարհ եկող Հայերը, շատ չնչին բացառութեամբ, ժամանակաւոր կայան մը կը նկատէին Միացեալ Նահանգները, ուր իրենք գտած էին հալածանքէ ազատ մնալու ապահովութիւն եւ նիւթական տեսակէտէ բարօրութիւն ձեռք բերելու կարելիութիւն: Ասոնց մեծ մասին աչքը Երկրի վրայ էր: Գրեթէ ամէն Հայ կը փափաքէր օր առաջ վերադառնալ իր հայրենի քաղաքը կամ գիւղը:

Հայրենարդձ տրամադրութիւնները մեծ համամատութիւններու հասան ընդհանուր պատերազմի շրջանին, 1914-1918, երբ բոլոր փոքր աղքերու ազատադրումը կը ջատագովուէր դաշնակից երկիրներու ղեկավար տարրերուն կողմէ: Այս տրամադրութիւնները հասան իրենց գագաթնակէտին, երբ

1918 Մայիս 28-ին յայտարարուեցաւ Հայաստանի անկախութիւնը՝ ժողովրդավար սկզբունքներու վրայ հիմնուած հանրապետութեամբ:

1919-ի եւ 1920-ի ընթացքին յաղթականներու միջեւ առաջացած հակամարտութիւնները, ինչպէս նաեւ Միացեալ Նահանգներու Ծերակոյտին դիրքը Նախագահ Ուիլսոնի հետապնդած քաղաքականութեան հանդէպ, ամենէն աւելի աննպաստ անդրադարձումն ունեցան Հայերու ճակատադրին վրայ: Հետեւանքն եղաւ այն որ՝ 1920-ի Դեկտեմբերին Հայաստան դարձաւ Սովիէթ Հանրապետութիւններու Միութեան մէկ ինքնավար նահանգը:

Այդ թուականէն սկսած, հետզհետէ տկարացան Գաղութահայութեան հետ նաեւ Ամերիկահայութեան Հայաստան փոխադրուելու յոյսերը: Մեր հայրենակիցները հաշտուեցան այն զաղափարին հետ թէ՛ իրենք տուն-տեղ պիտի ըլլան այս երկրին մէջ եւ դէթ մօտաւոր ապագայի համար պէտք չէ մտածեն Ամերիկայէն հեռանալու մասին:

1920-ին յաջորդող տարիներուն՝ ամերիկահայ գաղութի մէջ շատցան ամուսնութիւնները, որոնց հետ նաեւ ծնունդները: Ու երբ այս երկրին մէջ ծնածները սկսան ըլլալ 6, 7 եւ աւելի տարեկան, սկսան աւելի վարժ, հետեւաբար աւելի սիրով խօսիլ անգլիերէն, — հայ ծնողներու եւ հայ կեանքը առաջնորդելու կոչուած ղեկավարներու աչքերը բացուեցան:

Սկզբնական շրջանին ծայր տուաւ տարտամ մըտահոգութիւն մը, որ հետզհետէ սկսաւ անհանդրստացնել: Որդը կը կրծէր իր զաւակներու ապա-

դան մասյլ տեսնող ծնողներու եւ Հայութեան ապա-
դայով մտահոգուած ղեկավար տարրերու միտքը :

Հետզհետէ պարզուեցաւ որ ամերիկահայ դըպ-
րոցները, եթէ մինչեւ իսկ կրկնապատկուին ու ե-
ռապատկուին, չեն կրնար կանխել մեր նոր սերուն-
դին սպառնացող վտանգը : Ուրիշ միջոցներու մասին
խորհողները մատի վրայ կրնային համրուիլ : Դը-
րութիւնն այնտեղ էր հասած որ՝ մինչեւ իսկ հան-
րային կարծիք ու միտք առաջնորդելու կոչուած ան-
ձեր, զպրոցական հանդէսներու բեմերէն անգամ,
զսովելով հանդերձ թափուած ճիգերը, նոր սերուն-
դի ձուլումը կը նկատէին անխուսափելի, որովհե-
տեւ չըջապատող պայմանները շատ զօրաւոր եւ մի-
եւնոյն ատեն հրապուրիչ էին, տնտեսական թէ մը-
շակութային տեսակէտներէ :

1930-էն յետոյ հետզհետէ աւելի շատցան այս
երկրին մէջ ծնած ու մեծցած հայ մանուկներն ու
պատանիները, որոնց մօտիկ ապագան իրենց կա-
շիին վրայ արդէն իսկ կը զգային Հին Աշխարհի մէջ
ծնած, բայց Միացեալ Նահանգներու մէջ իրենց
երկրորդական ու բարձրագոյն ուսումը ստացած
երկսեռ երիտասարդները : Բնցի ծնողներէն ու ղե-
կավար շրջանակներէն, մեր նորագոյն սերունդին
ճակատագիրը մտահոգութիւն սկսաւ պատճառել
նաեւ նորահաս երիտասարդութեան :

Ու մինչ 1925-1930 շատ քիչերը նոր սերունդին
սպառնացող վտանգին հակազդող միջոցներու ան-
հրաժեշտութիւնը կը շեշտէին, 1931-էն յետոյ օրէ
օր բազմացաւ այսպիսիներու թիւը : Կեանքի հրա-
մայական պահանջը ցցուեր էր մարդոց աչքերուն

առջեւ ու կը պարտադրէր ինքզինքը: Բան մը պէտք է ընել խօսքերը յաճախ կը լսուէին: /

Բան մը պէտք է ընել, քայց ի՞նչ:

Օտար հորիզոններու տակ, հսկայ քաղաքակրթութեան մը հարթիչ գլանին ենթակայ է նոր սերունդը: Ամերիկեան կանոնաւոր ու ամէն յարմարութիւններով օժտուած դպրոցներէն յետոյ՝ շատ աննպաստ պայմաններ ունեցող հայ դպրոցները, իրենց նիւթական ու բարոյական խիստ պակասաւոր միջոցներով, չեն կրցած կանխել վտանգը սակէ առաջ ու պիտի չկրնան տարբեր արդիւնք տալ սակէ ետքն ալ, եթէ միշտակ մնան:

Նոր սերունդը հայ պահելու միակ միջոցը հայեցի դաստիարակութիւնն է, որ կրնայ արուել միմիայն Մայրենի, Լեզուի, Ազգային Պատմութեան, Հայրենի Մշակոյթի ըստ ամենայնի հիմնաւոր ծանօթացումով: Այս ընելու համար՝ դպրոցի կողքին ու անկէ առաջ այդ նպատակի հետապնդումին պէտք է լծել հայ ընտանիքը: Եթէ հայ ծնողները եւ ընտանիքին չափահաս միւս անդամները չնպաստեն դպրոցի ճիգերու արդիւնաւորումին, իրենք ալ չդառնան հայեցի դաստիարակութեան մէկ-մէկ գործիչներ, կարելի չէ վստահութեամբ նայիլ մեր նոր սերունդի ապագային:

Այս ըմբռնումին արդիւնքն էր 1932-ի Յունուարին ԱՐՓԻ Պարբերականին երեւումը:

Սակայն այս ճամբան երկար էր ու դժուար, թէեւ ապահով: Ասոր համար անհրաժեշտ էր տարիներու տքնաջան աշխատանք: Մարդիկ հեւ ի հեւ կը վազէին, մինչ այս ըմբռնումը կը պահանջէր

նստիլ՝ քիչ մը, մոռնալ առօրեայ բաղձապիտի հոգերը, մէկ կողմ դնել ընթացիկ զուարճութիւնները, դադրիլ օրը օրին ապրելէ, պատրաստուիլ ապագային համար. մեր նորահաս սերունդը մեծցնել ո՛ր միայն տնտեսական, այլեւ ազգային պայքարի համար:

Անշուշտ, այս անհրաժեշտ է, բայց կարելի է աւելի դիւրին միջոցներով հասնիլ այդ նպատակին:

Ո՞րն է այդ:

Պատասխանը շուտ գտնուեցաւ, այն ալ 1932-ի երկրորդ կէսին, Հայրենիք Օրաթերթի բացած մէկ հարցարանի պատասխաններուն շնորհիւ, մեծագոյն մասով արուած նոյն ինքն նոր սերունդին պատկանող երկսեռ պատանիներէ ու երիտասարդներէ:

Ծանօթացուցե՛ք մեզի հայ ժողովուրդի պատմութեան եւ մշակոյթին՝ մեզի ընտանի անդիւերէն լեզուով:

Պահանջը հասկնալի էր ու նաեւ նպատակաշարժար՝ իբր ընդհանուր հետաքրքրութիւն արթնցնելու միջոց, սկզբնական շրջանին համար: Ու սկսան անդլիերէն հրատարակութիւնները հայ նոր սերունդին համար:

Նախ Հայրենիք Օրաթերթի քանի մը սիւնակները յատկացուեցան անդլիերէն բաժնին: Յետոյ սկսան անջատ հրատարակութիւններ Նիւ Նորք, Լոս Անճէլէս եւ Պոստոն: Armenian Mirror, Armenian Spectator, Armenian Reporter, Armenian Youth եւ Hairenik Weekly կը շարունակուին 2-3 տարիներէ ի վեր:

Սկսան նաև փորձեր կատարուիլ՝ հայ նոր սերունդը կապելու գոյութիւն ունեցող կազմակերպութիւններուն, — կուսակցութիւններ, Հ. Կ. Խաչ, Հ. Բ. Ը. Միութիւն եւայլն:

Ջանազան կազմակերպութիւններու աւելի կամ նուազ օժանդակութեամբ՝ կեանքի կոչուեցան Ապրիլեան Սաներ, Հայորդիք, Որդիք Հայաստանեայց, Ճիւղըր Լիկեր, Սան-Սանուհիներ եւ այլ պատանեկական եւ երիտասարդական միութիւններ:

Այս բոլորէն պարզ է թէ՛ ամերիկահայ նոր սերունդը հայ մեծցնելու անհրաժեշտութիւնը օրուան պահանջն էր այլեւս 1933-ի ամառը, երբ այս գաղութի զանազան կեդրոններէն սկսաւ լսուիլ հրդօր ճայնը Գ. Նժդեհի, որ հանդիսացաւ ցեղակրօն շարժումին տաղանդաւոր քարոզիչն ու նոր սերունդի այս կազմակերպութեան հիմնադիրը:

II

ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՍԿԻԶԲԸ

Երկու տարի առաջ ամերիկահայ նոր սերունդին մէջ ծայր տուած այս շարժումը թէեւ իր էութեամբ հին է, բայց ձեւով նոր ըլլալուն՝ անսովոր հետաքրքրութիւն արթնցուցած է թէ՛ հանրութեան եւ թէ՛ հայ մամուլին մէջ:

Եթէ ուզենք կարճ ասութեամբ մը սահմանել այս շարժումին էութիւնը, կը թուի թէ ցեղային ձգտումներու եւ արժէքներու վերարծարծում բառերը պիտի բաւեն: Ասոր համար է որ շարժումին էութիւնը կրնանք կոչել հին: Չէ՞ որ ժողովուրդի մը ցեղային յատկութիւնները, աւանդութիւններն ու սովորութիւնները կուլան նախնական ժամանակներէն եւ թէեւ դանազան ազդեցութիւններու հետեւանքով փոփոխութիւններ կը կրեն, բայց կը պահեն իրենց հիմնական դիժերը, որոնք դարերու հնութիւն ունին, կը կաղապարեն ցեղային ձգտումները եւ ճիշդ ատով ալ կ'ապացուցանեն իրենց արժէքի անստարկելիութիւնը:

Ձեւով նոր է այս շարժումը, եւ այս կրկնակ իմաստով. — 1. Շարժումը խորհրդանշող բառը. 2. Դաւանանքի սահմանումին եւ քարոզչութեան առանձնայատուկ կերպը:

Առաջինը՝ ցեղակրօն, նոր բառ մըն է, որ նախ խորթ կը հնչէ ունկնդիրի ականջին, բայց խորթութեան այս զգացումը հետզհետէ տեղի կուտայ եւ բառը կը դառնայ ընտանի, մինչեւ իսկ ախորժալուր:

Երկու զոյականներու (այս պարագային ցեղ եւ կրօն) միացումով բարդ բառ մը շինելը հակառակ չէ հայ լեզուի բառակազմական կանոններուն: Հայերէնի քերականութեան քիչ թէ շատ ծանօթ ամէն դպրոցական կրնայ թուել բաղմաթիւ բարդ բառեր, որոնց բաղկացուցիչ տարրերը երկու զոյականներ են:

Կարեւորը նման բարդութիւններուն տրուած իմաստն է, որ ժամանակի ընթացքին աւելի ու աւելի որոշ կը դառնայ, երբեմն տարրեր իմաստներու ալ ծառայելով:

Ներկայ պարագային ցեղակրօն բարդութեան աւելի հասկնալի արտայայտիչը կրնար ըլլալ ցեղապաշտ բառը, որ սակայն չունի առաջինին խորհրդաւորութիւնը, հետեւաբար նաեւ ձգողական ոյժը: Կը թուի թէ այս մտածումը մեծ նշանակութիւն ունեցած է բառին ընտրութեան միջոցին:

Շարժումը բնորոշող բառէն շատ աւելի մեծ նշանակութիւն ունի քարոզչութեան ձեւը, — կարճ ու կտրուկ նախադասութիւններ, պատգամի ձգտող շեշտադրութիւն եւ՝ որ գլխաւորն է, ի խորաց սրտի բխած խօսքի հաղորդականութիւն, որոնք կը դրական ունկնդիրը, կը յուզեն անոր սիրտը եւ կը խմորեն միտքը:

* * *

Ինչո՞ւ այս պահանջը, — դարձ դէպի ցեղային ձգտումներն ու արժէքները:

Պէտք է խօսիլ այս մասին անոր համար որ՝ եթէ այդ արժէքներու վերարծարծումը լատիններէնի կամ Հին Յունարէնի վերակենդանացումի փորձերուն նմանող շարժում մըն է, չի կրնար տեւական

ըլլալ, որքան ալ անոր քարոզչութեան սկզբնաւորութիւնը յաջող ըլլայ, չնորհիւ ընտրուած ձեւի նորութեան եւ ձգողականութեան:

Ժողովուրդներու մէջ միշտ ալ կ'ապրին ցեղային ձգտումներն ու արժէքները, որոնց չնորհիւ այս կամ այն ցեղին կենիքը կրող ազգը կը յարատեւէ, կը ստեղծագործէ ու կը պայքարի: Մինչեւ անգամ այն տակն, երբ աչքի չեն զարներ ցեղային ձգտումներն ու արժէքները եւ երբ ո'չ ոք կը խօսի անոնց մասին, անոնք կը կատարեն իրենց վճռական դերը՝ ժողովուրդի ու ազգի կեանքին մէջ, եթէ ո'չ զգալի՝ գէթ բնազդական ձեւով:

Իսկ երբ սղդեքը կ'ապրին այնպիսի ժամանակաշրջաններ, երբ կը սկսին վտանդի ենթարկուիլ ցեղային ձգտումներն ու արժէքները. երբ ասոնց ազդեցութիւնը կը տկարանայ ժողովրդական լայն խաւերուն մէջ. երբ օտար ցեղերու արժէքները՝ խորթ ըլլալով հանդերձ, կը սկսին տեղ գրաւել զանդուածներու հոգիներուն մէջ:— մրափող առիւծը արթնցնելու եւ ցեղը ցնցելու պահանջը կը դառնայ հրամայական:

Նման ցնցումներ չատ է ունեցած հայ ժողովուրդը: Եթէ ուզենք թուել քանի մը գլխաւորները, կրնանք յիշել Գիրերու Գիւտը եւ Վարդանանց Պատերազմը (Ե. դար), Պայքարը Արաբներու դէմ եւ Բագրատունիներու հարատւութեան հիմնումը (Ը. եւ Թ. դարեր), Պայքարը Թաթար-Սելջուկ հորդանքի դէմ եւ Ռուբինեան իշխանութեան հաստատումը (Թ. — ԺԱ. դարեր), Վերածնութեան շրջանը (ԺԹ. դար) եւ Ազատագրական պայքարը վերջին 4—5 տասնամեակներու ընթացքին:

Եթէ բաղդատենք մեր ժողովուրդի ներկայ կացութիւնը վերոյիշեալ շրջաններու վիճակներուն հետ, կը տեսնենք որ այժմ կ'ապրինք շատ աւելի վտանգաւոր ու սպառնալից պայմաններու տակ:

Պօսքը չի վերաբերիր, ի հարկէ, իր հայրենի հողին կառչած այն մէկ միլիոն Հայութեան, որ Հայաստանի մէջ, հոծ հաւաքականութեամբ կ'ապրի իր ուրոյն կեանքը: Ի՛նչ պայմաններու տակ ալ գտնուի Հայութեան այս հատուածը, հայրենի հողին կառչած ըլլալը, այդ հողին վրայ բարձրացած ու կանգուն մնացած յիշատակարանները, բերնէ-բերան պատմուող աւանդութիւնները, սերունդէ-սերունդ փոխանցուող սովորութիւնները, Մայրենի լեզուն եւ սեփական Մշակոյթը այնպիսի առաւելութիւններ են, որ անաղարտ կը պահեն անոր մեծամասնութեան հոգեկան-Ֆիզիքական հիմնական գիծերը:

Տարբեր է պատկերը դաղութներու մէջ: Որքան հեռու Մայր Հայրենիքէն, այնքան աւելի սպառնալից են մեր դաղութներու գլուխին վերեւ կուտակուած ամպերը: Ծիշդ ասոր համար ալ բնական պիտի գտնենք որ ցեղակիւծ շարժումը ուժգին թափով մը սկսած ու զարգացած է Միացեալ Նահանգներու մէջ, ուր դեռ երկու տարին չլրացած կազմուած են 60 Ուխտեր, մօտ 2300 Երկսեռ անգամներով:

Ու կարելի է ամէն կասկածէ վեր համարել, որ այս շարժումը ո՛չ միայն պիտի ծաւալի բոլոր Գաղութներու մէջ, այլ եւ պիտի խորանայ հետզհետէ, որովհետեւ անոր խարիսխը կը կազմեն ցեղային ձգտումներն ու արժէքները, որոնք կը հանգչին ամէն մէկ Հայորդիի հոգիին խորը, կենդանի են, հոգ չէ թէ շատ անգամ բնազդական վիճակի մէջ:

III

ՑԵՂԱԿՐՕՆՈՒԹԵԱՆ ԻՄԱՍՏԸ

Ինչպէս ամէն նոր շարժում, այնպէս ալ Յեղակրօնութիւնը մէկ անդամէն չկրցաւ ըմբռնելի դառնալ հայ հասարակութեան. իր մասին թեր ու դէմ կարծիքներ յուեցան բեմերէն ու մամուլի էջերէն: Այս երևոյթը ինքնին կը ցուցնէ թէ ո՛րքան անհրաժեշտ է պարզարանել շարժումին իմաստը:

Երբ սկսաւ ցեղակրօնութեան քարոզչութիւնը, ոմանք կարծեցին թէ այս շարժումը կը ձգտի վերակենդանացնել նախնական կեանքը: Ուրիշ խօսքով, ոմանք ունեցան այն տպաւորութիւնը թէ՛ այս շարժումին նպատակն է երես դարձնել դարերու քաղաքակրթութեան արդիւնքներուն եւ դառնալ նախնական նահապետական կեանքին:

Ասիկա, անշուշտ, բացարձակ թիւրիմացութիւն մըն է: Ո՛չ ոք կրնայ կեանքի ամենօրեայ պահանջները բաւարարող լաւագոյն միջոցները մէկ կողմ դնել եւ ենթարկուիլ նախնական կենցաղը վերահաստատելու փորձութեան: Այսպէս, ուրեմն, քաղաքակրթութեան բարիքներէն եւ կենցաղի ժամանակակից յարմարութիւններէն հրաժարելու մասին խօսք անգամ չի կրնար ըլլալ:

Ուրիշներ աւելորդ դտան ցեղապաշտութիւն քարոզող շարժումը, յայտարարելով թէ՛ ազգասիրութիւն եւ հայրենասիրութիւն գաղափարները իրենց մէջ կը պարփակեն նաեւ ցեղայինը:

Այս ալ ուրիշ թիւրիմացութիւն մըն է: Մեր օրերու ազգերն ու հայրենիքները, ուրիշ խօսքով

պետութիւնները իրենց մէջ կը պարփակեն մէկէ աւելի, երբեմն բազմաթիւ ցեղեր: Այս օրուան Զուլ-ցերիայի բնակչութիւնը կազմող տարրերը հաւասարապէս իրենցը կը նկատեն այդ երկիրը եւ կը սիրեն իրենց հայրենիքը, բայց եւ դիտակ են իրենց ցեղային արժէքներուն, որոնք կը տարրերին իրարմէ: Իսկ ազգ բառը սկսեւ է ստանալ նոր իմաստ մը, որ մօտաւորապէս կը նոյնանայ պետութեան հետ: Այսպէս, Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու բազմացեղ ու բազմալեզու տարրերը՝ եթէ դեռ չեն կազմած, կազմելու ճամբուն մէջ են ամերիկեան ազգը:

Այս օրինակները կը պարզեն թէ որքա՛ն թեթեւ վերաբերում ցոյց տուած պիտի ըլլանք, եթէ առաջին իսկ ակնարկէն չուզենք տեսնել ցեղապաշտութեան եւ ազգասիրութեան տարրերութիւնը:

Կան մարդիկ ալ՝ որ կ'ըսեն. — Ժամանակակից քաղաքակիրթ ազգերու մէջ խառնուած ու կորսուած են ցեղերը, հետեւաբար աւելորդ է խօսիլ անդոյ արժէքներու մասին:

Այս ալ երրորդ թիւրիմացութիւն մըն է: Ծիշդ է որ ժամանակակից մեծ ազգերը իրենց մէջ ձուլած են տարրեր ցեղերէ սերած տարրեր: Սակայն, փաստ է նաեւ որ՝ իւրաքանչիւր ազգի մէջ նկատելի է այս կամ այն ցեղին դրած կնիքը: Եւ եթէ եւրոպական մեծ ազգերը դեռ կը խօսին անգլեւաքսոն, ռոման կամ սլաւ ցեղերու մասին, մենք ոեւէ պատճառ չունինք անտեսելու նման արժէք մը:

Ուրեմն, ցեղակրօն շարժումը ո'չ նախնականութեան դառնալու կոչ մըն է, ո'չ ազգասիրութեան

ուրացում, ո՛չ ալ մեռած արժէք մը վերակենդանացնելու փորձ:

* * *

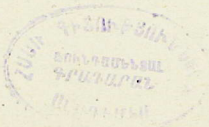
Որպէսզի աւելի որոշ ըլլայ այս շարժումին իմաստը, անհրաժեշտ է պարզել թէ՛ ի՞նչ է ՅԵՂ, ըսուածը:

Նախնական բմբռնումով ցեղը մեծ ընտանիք մըն է, որուն ամէն մէկ անդամը հարազատ է միւսին, այսինքն ցեղի մը պատկանողները իրենց երակներուն մէջ կը կրեն նոյն արիւնը: Այսպիսի մեծ բնասանիքի մը իւրաքանչիւր անդամը պարտաւոր կը զգայ զոհելու իր անձը միւսի կեանքին ու պատիւին համար:

Իւրաքանչիւր ցեղ ունի իր ուրոյն լեզուն, կրօնը, աւանդութիւնները, սովորութիւնները, նիստ ու կացը, մէկ խօսքով՝ իր ուրոյն ըմբռնումները կեանքի, պատիւի ու կենցաղի մասին: Ասոնք կը ներկայացնեն իր արժէքները, որոնք ձեւաւորուած ու կազմաւորուած են ժամանակի ընթացքին, իրենց վրայ կը կրեն հնութեան կնիքը, այսինքն դարերու տարրազարիչ ազդեցութիւններուն կրցած են դիմադրել եւ հետեւարար ժամանակի ընթացքին դարձած են ցեղին սրբութիւնները, որոնց անադարտ պահպանումին նախանձախնդիր է ցեղին ամէն մէկ անհատը:

Ամէն ցեղ ունի իր ուրոյն հաւաքական կեանքը, որուն չի կրնար միջամտել ուրիշ ուեւէ խմբաւորում: Այլ խօսքով, ամէն ցեղ կ'ուզէ ազատօրէն ապրել իր հասկցած ձեւով եւ իր այս ազատութիւնը կը ջանայ պահել ամէն դինով:

Յեղը, ուրեմն, մեր օրերու աւելի կամ նուազ

բաղձամարդ ու ցրուած ժողովուրդներու նախնական կորիզն է, որ ունեցած է իր սահմանափակ անդամներուն թիւը եւ տարածութեամբ փոքր բնակավայրը:

Իր այս ձեւի կենցաղին հետեւանքով՝ ամէն մէկ ցեղ ունի որոշ յատկանիշեր, մարմնական թէ հոգեկան, որոնց հարադատ ու հնարաւոր չափով անխառն պահպանումը միայն կ'երաշխաւորէ ցեղին տեւականացումը:

Այսպիսով, ցեղը չի ճանչնար ընկերային ունէ տարբերութիւն, որ բաժնէ իր անդամները իրարմէ: Յեղին մէջ չկան հարուստներ ու աղքատներ, տիրող ու հպատակող դասակարգեր, այս կամ այն դաւանանքին պատկանող յարանուանութիւններ կամ քաղաքական ուղղութիւններ: Այլ խօսքով, ցեղը հնարաւոր հաւասարութեան իրականացումն է ընկերային կեանքի մէջ:

Իւրաքանչիւր ցեղի անդամներուն կեանքի դրեթէ նոյնութեան հետեւանքով առաջ եկած սերտ կապը եւ անձնազոհութեան ոգին կը կազմեն ցեղին ոյժը, որ միաժամանակ կը հանդիսանայ իր պայքարի ու ինքնապաշտպանութեան անսպառ աղբիւրը: Ասոր համար է որ ցեղը վերապահութիւն ունի տարներուն հանդէպ եւ կը ջանայ մօտենալ իրեն նմանող տարբերու միայն, եթէ անհրաժեշտ դառնայ շփումը:

Բնական կեանք մը կ'ապրի ցեղը, շարժում՝ բայց եւ ժուժկալ: Այս պատճառով ալ ցեղը միշտ երիտասարդ է, մարտունակ եւ ազատատենչ: Ասոնք կ'երաշխաւորեն ցեղի տեւականացումը, որովհետեւ կ'առաջնորդեն հերոսականին:

Ձանազան ցեղերու յաճախակի շփումը իր հետ
կը բերէ նախ՝ փոխադարձ ազդեցութիւններ, աւե-
յի ու շփառնութիւններ, որոնց հետեւանքով կ'առա-
ջանան բնկերային աւելի մեծ հաւաքականութիւն-
ներ, — ժողովուրդներն ու ազգերը :

Ստանուրդներու ատեն ամէն կողմ հաւասարա-
պէս չի դնել իր կնիքը նորակազմ խմբաւորման
վրայ : Ամէն ժողովուրդի մէջ նկատելի է մէկ ցեղի
զօրաւոր ազդեցութիւնը, որ ժամանակի ընթացքին
կը տարածուի նաեւ նորեկ տարրերուն վրայ : Այս
է պատճառը որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ ինքզինքը
սերած կը նկատէ այն ցեղէն, որուն ազդեցութիւնը
մեծագոյն չափով կրած է :

Յեղին հարապատ յատկութիւններէն, արիական
ու անճնազուհ ոգիէն, մաքուր ձգտումներէն, անկո-
րնչելի առաքինութիւններէն եւ հաւասարութեան
զիտակցութենէն կը ծնին ժողովուրդի մը բոլոր
արժէքները, մարտական թէ մշակութային : Իսկ
ժողովուրդներու բացասական յատկութիւնները
արդիւնք են ոչ-ցանկալի ազդեցութիւններու, ո-
րոնք զրեթէ անխուսափելի կը դառնան տնտեսա-
կան, բնկերային ու քաղաքական պայմաններու փո-
փոխութեամբ :

Էականն այն է որ ժողովուրդ մը պահէ իր ցե-
ղին արժէքները, որովհետեւ անոնցմով պայմանա-
ւորուած է իր գոյութիւնը : Երբ փոքր կամ մեծ
հաւաքականութիւն մը կը սկսի կորսնցնել ցեղային
արժէքները, ինքն ալ կը տկարանայ աստիճանա-
բար, մինչեւ անհետանայ այս աշխարհի թատերա-
բեմէն :

Ինչո՞ւ այժմ անհրաժեշտ է վերարծարծել ցեղային արժէքները :

Պատասխանը չառ պարզ է. — սրովհետեւ անոնք վտանգուած են ու կը սպառնան ազգին գոյութեան :

Ասկէ տասնհւնգ տարի առաջ՝ զրեթէ ո՛չ ոք կը խօսէր ցեղի ու ցեղայինի մասին : Այս բաները կը յիշատակուէին այն ատեն միայն, երբ կը քննուէր ժամանակակից ժողովուրդներու եւ ազգերու անցելը, եւ կամ քաղաքակրթութեան ազդեցութենէն հեռու մնացած, Ասիայի եւ Աֆրիկէի խորերը նախնական կենցաղ մը վարող մարդկային խմբաւորումներու կեանքը :

Դեռ աւելին : Նախորդ տասնամեակներու ընթացքին, ցեղն ու ցեղայինը կարծէք կը նկատուէին արհամարհելի քանակութիւններ, որոնք մարդկային պատմութեան նախնական շրջանները կը յիշենք :

Միջազգայնութեան արագ նուաճումները հրապարակ էին բերեր այնպիսի ծայրայեղ տեսութիւններ, որոնց ազդեցութեան տակ մարդիկ սկըսեր էին չնկատել անգամ թէ՛ ատոնց զուգընթաց կը տկարանան ու կը կորսուին կարգ մը հին յատկութիւններ ու արժէքներ, որոնք ճակատադրական նշանակութիւն ունին մանաւանդ տկար ազգերու համար :

Այդ հին յատկութիւններն ու արժէքները վերարծարծելու, անոնց դառնալու փորձեր եղած են այն ատեն միայն, երբ ժողովուրդ մը եւ անոր առաջնորդները նախըզացած են վերահաս վտանգ մը :

Վերջին տասնամեակի ընթացքին ալ մենք ահա-
նառեալ ենք նման քայլերու: Մասնաւորապէս աչքի
կը դարնեն ֆաշիստ իտալիայի եւ նացիստ Գերմա-
նիայի օրինակները:

Մուսոլինի եւ Հիթլէր այնպէս կարծեցին որ
իրենց երկիրները միջազգայնութեան սիրոյն չա-
փէն աւելի զիջումներ կատարեցին ու փափաքեցան
կասեցնել այդ ընթացքը: Այս երկու շարժումներն
ալ ազգայինին դառնալով չրաւականացան, ալ ի-
րենց աչքերը ուղղեցին ցեղային արժէքներուն:
Մուսոլինիի մտատիպարն է հին Հռոմայեցին, իսկ
Հիթլէրինը՝ հիւսիսային Գերմանը, որոնց մէջ Ֆա-
շիստն ու Նացին՝ կը տեսնեն իրենց ժողովուրդներու
ցեղային նախատիպարները, մարմնական թէ հո-
գեկան յատկութիւններու տեսակէտէն:

Եթէ ցեղային գիտակցութիւնը վերջին տասն-
ամեակին արթնցած, արմատ բռնած ու զօրացած է
Իտալիայի եւ Գերմանիայի նման մեծ ու քաղաքա-
կիրթ երկիրներու մէջ, որոնց ժողովուրդները
զրկուած ըլլալու ապրումներ ունեցած են, — որ-
քա՞ն աւելի խոր պիտի զդացուի ցեղային արժէքնե-
րու ոգեկոչումը մեզի նման փոքր ու ցրուած ժո-
ղովուրդի մը համար, որ դարեր շարունակ ենթա-
կըւած է նմանը չտեսնուած զրկանքներու եւ այժմ
ալ կ'ապրի այլապէս ցեղերու եւ ազգերու խառնա-
րան եզոզ չըջաններու մէջ:

Երբ մեր ժողովուրդը, որ այժմ ցրուած է դա-
նապան դաղութներու մէջ, կը գտնուէր իր հայրենի
հողին վրայ ու կ'ապրէր իր հաւաքական կեանքը,
սրբան կարելի է նուազ ենթակայ օտար ազդեցու-

թիւններու, — ինքնաբերաբար կը պահուէին ցեղային ձգտումներն ու արժէքները:

Այս գործը կը դիւրանար մանաւանդ անով որ՝ իւրաքանչիւր նոր սերունդ կը ստանար տոհմային կրթութիւն մը, որ հնարաւոր կը դարձնէր ո՛չ միայն ապրումը, այլ նաեւ քանաչումը ցեղային ճշգրտումներուն եւ յատկութիւններուն:

Հիմնովին տարրեր են ներկայի պայմանները, որոնց մէջ ալ կարեւոր է որ մեր նոր սերունդը ճանչնայ իր ցեղին ձգտումներն ու արժէքները: Ասիկա հնարաւոր է Հայ Լեզուի, Գրականութեան եւ Պատմութեան ուսուցումով:

Յեղային յատկութիւններու եւ ստեղծագործութիւններու ճանաչումը իր հետ կը բերէ պաշտամունք դէպի այդ արժէքները:

Իսկ ո՛վ պաշտամունք ունի իր ցեղին հանդէպ, անպայման կը հաւատայ անոր ապագային ու ըստ այնմ կը շարժի:

Եւ որովհետեւ ներկայ պայմաններուն բերումով՝ զգալապէս վտանգուած են մեր ժողովուրդին յարատեւումը երաշխաւորող ազդակները, ինչպէս նաեւ ցեղը քանջնալու, սիրելու եւ անոր ապագային հաւատալու կարելիութիւնները. — անհրաժեշտ է որ Յեղակրօնութեան նման շարժում մը ո՛չ միայն ծայր տայ, այլ եւ արմատ բռնէ Սփիւռքի հայ նոր սերունդին մէջ, ճի՛շդ այս օրերուն:

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՑԵՂԱՅԻՆ ՁԳՏՈՒՄՆԵՐՆ ՈՒ ԱՐԺԷՔՆԵՐԸ

Յեղի մը ձգտումները եւ երեւան բերած ար-
ժէքները ճանչնալու մէկ միջոց միայն կայ, — հե-
տեւիլ այդ ցեղի դարերու պատմութեան:

Որպէսզի կարելի ըլլայ խօսիլ ցեղային այս կամ
այն ձգտումի մասին, անհրաժեշտ է ցոյց տալ որ
նոյն ձգտումները դարերու ընթացքին ընկերացած
են ցեղին, այսինքն անոնք վաղանցիկ չեն եղած,
այլ տեւական:

Անհատներու նման, ազգերու կեանքին մէջ ալ
կարմիր թելի պէս աչքի կը զարնեն որոշ ձգտում-
ներ, որոնց իրականացումին համար թափուած
ջանքերը կը ստեղծեն տուեալ անհատին կամ ժողո-
վուրդին արժէքները:

Այսպէս է որ՝ ցեղի մը ձգտումներն ու արժէ-
քները ժամանակի ընթացքին կը նոյնանան: Այսպէս
է որ՝ կարելի չէ մատնանշել ցեղի մը այս կամ այն
ձգտումը, առանց նկատի առնելու նոյն ցեղի ստեղ-
ծագործութիւն—արժէքները, որոնք արդիւնքն են
անոր ձգտումներուն:

Դարերու ընթացքին բազմաթիւ ձգտումներ
անհետ կը կորսուին, որովհետեւ անոնց արդիւնք
արժէքները չեն երեւիր յետնորդներուն: Ձգտում-
ներու մասին կը խօսուի այն ատեն միայն, երբ ա-
նոնց ստեղծագործութիւն—արժէքները կան ու կը
մնան: Այս արժէքներն են կենդանի ու շօշափելի վը-
կաները բազմաթիւ աննիւթ ու երազ—ձգտումներու:

Այս իսկ պատճառով, երբ խօսքը մեր ժողովուրդի ցեղային ձգտումներու մասին է, ուրիշ սեւէ միջոց չունինք անոնց հասնելու, բայց եթէ ասնել ցեղային արժէքները եւ ասոնցմէ մակարերել ցեղին ձգտումները:

Յեղային նման արժէքներ են դարաւոր անցեալ ունեցող մեր սովորութիւնները, հէֆեսքները, նիստ ու կացը, բարքերը, որոնք որոշապէս կը ցուցնեն մեր ժողովուրդին առանձնայատուկ ճրգտումները:

Երբ, օրինակ, մեր հէքեաթները կը վերջանան բարիին յաղթանակով եւ չարին պարտութեամբ, այդ կը նշանակէ որ մեր ցեղին ձգտումն է յառաջդիմութիւն բարոյական մարդին մէջ:

Ինչ որ ժողովրդական կենցաղի ու բանահիւսութեան մէջ կ'երեւի ընդհանուր գիծերով, ցեղի մը առաջնորդող տարրերը կ'արտացոլացնեն իրենց դործերուն, արուեստի արտայայտութիւններուն մէջ,— երգ, դրականութիւն, նկարչութիւն, ճարտարապետութիւն եւայլն: Նոյն ձեւով կը կադապարուին ցեղի մը քաղաքական ձգտումները:

* * *

Շատ բնորոշ է, օրինակ, Հայկի աւանդութիւնը:

Հայ ժողովուրդը ազատ ապրելու իր ձգտումը դրած է այդ աւանդավէպին մէջ: Ազատ ապրելու ձգտումին հետ՝ ան երեւան բերած է նաեւ ուրիշի՞ն ազատութիւնը չկապտելու ձգտումը:

Այդ աւանդութեան համաձայն, Հայկ կը փափաքէր ազատ ապրիլ: Բէլ կ'ուզէր իրեն հպատակեցընել Հայկի նման ցեղապետները: Երբ պարզ կ'ըլլայ որ Բէլ սպառնալիք մըն է իր բաղձաթիւ կողմ—

նակիցներով, Հայկ ո՛չ թէ կը խորհի իրեն հպատակեցնել Բէլը, այլ ապահովել իր եւ իւրայիններու ապաստութիւնը: Եւ որովհետեւ հայրենիքի դադարօրէն դեռ գոյութիւն չունէր նախնական շրջանի ցեղերուն համար, Հայկ կը շարժի դէպի հիւսիս եւ կ'ընտրէ նոր բնակավայր մը:

Ասով երեւան կուգայ հայ ժողովուրդի մէկ ուրիշ հիմնական ձգտումը,— խաղաղասիրութիւն: Երբ կարելի է կենսական նպատակի մը հասնիլ խաղաղ միջոցներով, ինչո՞ւ կուռիլ ու արիւն թափել, հակառակորդին հետ նաեւ իրեններուն արեւնը:

Խաղաղասէր՝ բայց ո՛չ ամէն գիւնով: Այս ճըզտումը երեւան կը բերէ նոյն աւանդութեան երրորդ դրուագը, որուն հիմաճայն Բէլ կը հետապնդէ Հայկի ցեղը եւ կ'ուզէ ամէն գիւնով իրեն հպատակեցնել: Հայկ չի համոզուիր Բէլի փաղաքշական խօսքերէն (ինչո՞ւ քեզի նման քաջ մը զրկուի տաք կլիմայի բարիքներէն ու երթայ, բնակի ցուրտ երկրի մը մէջ): Կը նախընտրեմ ցուրտ երկրի մէջ ազատ ապրիլ՝ քան տաք կլիմայի բարիքները վայելել ու ազատութենէս զրկուիլ,— կ'ըլլայ Հայկի պատասխանը Բէլի պատգամաբերին: Յետոյ ալ, Հայկ կը կուռի իր եւ իւրայիններու ազատութեան համար, կը սպաննէ Բէլը, որուն հետեւորդները խուճապի կը մատնուին բռնակալին մահէն յետոյ եւ կը փախչին:

Ի՞նչ կը հետեւի ասկէ: Այն որ՝ Հայը եղած է ազատասէր: Անոր փափաքը եղած է ապրիլ ազատ, ատենց ազատութիւն ըսելով ուրիշները իրեն հպատակեցնել հասկնալու: Այս ըմբռնումին հետեւանքով է որ Հայը եղած է նաեւ խաղաղասէր: Բայց երբ ուրիշներ ուղած են կապտել իր ազատութիւնը,

Հայր ցոյց է տուած իր մարտումակութիւնը :

Ազատասէր, խաղաղասէր եւ մարտումակ, — ահա երեք յատկութիւններ, որոնք կը խորհրդանշեն մեր ցեղի քաղաքական ձգտումները : Այդ յատկութիւններուն ապացոյցները մենք կը տեսնենք մեր դարաւոր պատմութեան ընթացքին, չըջապատող պայմաններու թոյլտուութեան սահմաններուն մէջ :

Նոյն ձգտումներուն եւ յատկութիւններուն նորադոյն արտայայտութիւնը կը տեսնենք վերջին կէս դարու մեր ազատագրական շարժումներուն մէջ, որոնք անդամ մըն ալ չենտեսցին այն ճշմարտութիւնը թէ՛ ցեղային ձգտումներն ու արժէքները կը կատարեն իրենց որոշ դերը նոյնիսկ ա՛յն չըջաններուն, երբ անոնք չեն երեւիր սովորական աչքերուն :

* * *

Յեղային ձգտումներու լաւագոյն մէկ արտայայտութիւնն է մեր Հեթանոսական կրօնը, որ մեզի կը ներկայանայ իբր ցեղային արժէքներու խտացում մը :

Հեթանոսութեան աստուածները կը պատկերացուէին իբր կատարելագոյն մարդիկ : Այս կը նշանակէ որ հին դարերուն՝ մարդիկ իրենց փափաքած, բայց գլուխ հանել չկրցածը կը վերագրէին իրենց պաշտած այս կամ այն աստծուն : Եթէ առնենք մեր նախնիքներու պաշտած աստուածներէն երեք գլխաւորները, անոնց մէջ կը տեսնենք մեր հայրերու ձգտումները :

Մեր նախնիքներու պաշտած աստուածներու հայրն էր Արամազդ, որ երկինքի եւ երկրի արարիչն էր : Հայ ժողովուրդը իր այս աստուածը կը

կոչէր արի եւ մեծ, այս կը նշանակէ որ մեր ցեղը կը ձգտէր ըլլալ արի ու մեծ: Ասկէ զատ՝ Արամազդ բարիքներ կը պարգեւէր ամէնուն: Ան էր լիութեան եւ պտղաբերութեան խորհրդանշանը: Երկինքի եւ երկրի արարիչին վերագրուած այս յատկութիւնն ալ կը ցուցնէ որ հայ ցեղի ձգտումն էր բարեքներ վայելիլ, բայց միաժամանակ բաշխել: Ուրիշները զրկելու գինով ձեռք բերուած բարիքը չէ՛ր հայ ցեղին ուզածը, այլ ճակտի քրտինքով, արդար վաստակով շահուածը:

Հեթանոս Հայերու գերազանցօրէն սիրած աստուածուհին էր Անահիտ: Մեր հայրերը զինքը կը կոչէին Մեծ Տիկին, որ ազգին փառքն էր ու պահպան հրէշտակը միանգամայն, կեցուցիչը: Ինչո՞ւ այսպէս:— Որովհետեւ Անահիտ ամէն տեսակի զգաստութեան մայրն էր, այսինքն կնոջական առաքինութիւններու մարմնացումը եւ ընտանեկան սրբութիւններու պահպանը:

Վահագն՝ արեւի աստուածն էր, այսինքն խաւարի թշնամին: Այս կը նշանակէ ձգտում դէպի լոյս, ջերմութիւն, կեանք, ո՛չ միայն նիւթական՝ այլ եւ բարոյական իմաստով: Քրեն տրուած վիշապաֆաղ (օձասպան) մակդիրն ալ կը նշանակէ թըշնամութիւն խաւարն ու չարիքը անձնաւորող օձերուն: Վահագն հին Հայերու որսի եւ քաջութեան աստուածն ալ էր: Վիշապաֆաղ մակդիրը պէտք է հասկնալ իրականէն աւելի փոխարեքական իմաստով, այսինքն չար մարդիկ, թշնամիներ հետապնդող եւ սպաննող:

* * *

Յեղային ձգտումներու լաւագոյն արտայայ-

տութիւնն է նաեւ մեր Մշակոյթը, — Հայ Երգը, Գրականութիւնը, Ճարտարապետութիւնը, Նկարչութիւնը եւ մանաւանդ Լեզուն, այնքան հարուստ, ճկուն եւ զարգացումի նորանոր կարելիութիւններով օժտուած :

Հին դարերու Գողթան Երգերէն սկսած մինչեւ մեր օրերու Ժողովրդական Լէլէները, Դիւցադներգութիւններն ու Ալլալային Երգերը, Սորենացիէն ու Եղիշէն սկսած մինչեւ Բաֆֆի, Սիւսանթօ ու Վարուժան. Զուարթնոց Եկեղեցիի եւ Անիի հրաշալիքներէն սկսած մինչեւ օտար ալիւրու վրայ Հայ ճարտարապետներու կառուցած հոյակապ շէնքերը. մեր ձեռագիրներու մէջ փայլող Մանրանկարչութենէն սկսած մինչեւ Այլաղովսկի. Ոսկեղարու մեր Ոստանիկ Լեզուէն սկսած մինչեւ մեր օրերու Աշխարհաբարը կուտան մեր ցեղի ձգտումներուն եւ ասոնց արդիւնք արժէքներուն անհատնում ապացոյցները :

* * *

Ի՞նչ կը հետեւի այս բոլորէն : Այն որ՝ մեր Ժողովուրդը դարեր շարունակ ցուցադրած է հիմնական ձգտումներ, որոնց շնորհիւ ստեղծագործած է մնայուն արժէքներ : Այս բոլորէն կը հետեւի նաեւ որ՝ մեր Ժողովուրդը դարեր շարունակ կրցած է պահել իր ուրոյն զոյւթիւնը, որովհետեւ մի՛շտ ալ ամուր կառչած է իր ցեղային ձգտումներուն եւ արժէքներուն, այսինքն եղած է՝ աշխատասէր, ժուժկալ, առաքինի, հողին կապուած, ընտանեւէր, գաղափարապաշտ, մարտունակ, ագատատենչ, անձնագոհ, մշակոյթի հետամուտ եւ խաղաղասէր՝ բայց ո՛չ ամէն գինով :

ՅԵՂԱԿՐՕՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱԻԱՆԱՆՔԸ ԵՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Ծանօթանալէ յետոյ հայ ցեղի ձգտումներուն եւ արժէքներուն, դիւրին է ենթադրել թէ՛ ինչ կրնայ ըլլալ կամ պէտք է ըլլայ Յեղակրօնի դաւանանքը : Վեր հանելու համար այդ դաւանանքի հիմնական դիժերը, Յեղակրօնը պիտի ըլլայ :—

1. Յեղանաւաչ :— Ան պիտի ծանօթանայ իր ցեղի ձգտումներուն եւ արժէքներուն, որովհետեւ այս կերպ միայն կարելի է ցեղին հաւատաւոր ու ցեղապաշտ մէկ անգամը դառնալ : Յեղակրօնը պիտի ըլլայ զաղափարապաշտ եւ մշակոյթի հետամուտ :

2. Առողջ՝ մարմինով եւ հոգիով :— Յեղի ձրդատումներուն իրականացումը կը պահանջէ հոգեկան եւ մարմնական ոյժ, որ առողջութեամբ պայմանաւորուած է :

3. Արի ու խիզախ :— Վախկոտներն ու տատամսոյները չեն կրնար դառնալ ցեղի ձգտումներուն զրօշակիրը :

4. Միշտ ունկնդիր ցեղի ձայնին :— Երբ հայրենիքը եւ ժողովուրդը վտանգի տակ են, ցեղը կը ցնցէ ասիւծի իր բաշը ու կը մռնչէ : Պէտք է այդ ձայնը լսել ու անոր հետեւիլ գիտնալ :

5. Իրաւունքի տէր, պարտականութեան գիտակից :— Ո՛վ իր մէջ չունի այս երկուքի համադրութիւնը, չի կրնար ծառայել իր ցեղին, հետեւաբար չի կրնար ըլլալ անոր արժանաւոր զաւակը :

6. Զոհաբերութեան պատրաստ.— Ո՛վ ի հարկին պատրաստ չէ զոհելու իր անձը, չի կրնար ունենալ ազատ ու ստեղծագործ կեանք, չի կրնար բլլալ քնտանեակէր եւ հայրենասէր:

7. Զօրաւոր կամֆի տէր.— Զի բաւեր լսել ցեղին ձայնը, զիտակցիլ պարտականութեան եւ պատրաստ գտնուիլ զոհաբերութեան: Վերջինը գլուխ հանելու համար՝ անհրաժեշտ է ունենալ եւ պահել զօրաւոր կամֆ:

8. Ժուժկալ, առաքինի, համեստ ու կարգաւրահ.— Առանց այս յատկութիւններու իւրացումին՝ կարելի չէ իրմէ զուրս ուրիշներ ալ տեսնել, դադափարապաշտ ըլլալ:

9. Աշխատասէր:— Առանց զիտակից ու տեւական աշխատանքի՝ չկայ յառաջդիմութիւն, հետեւարար ցեղին ծառայելու կարելիութիւն:

10. Ազատ եւ անկախ Հայաստան պահանջող:— Ո՛վ հայ ցեղի ապագան կը խորհի, պէտք է ձգտի Մայր երկրի ազատութեան եւ ազգահաւաքման: Այս դադափարներու խորհրդանիշերն են Մայիս 28-ը եւ Հայկական Եռագոյնը:

Դաւանանքի այս դիժերը տիրական եղած են ցեղակրօն չարժումի առաջին օրերէն իսկ, երբ կադմակերպութիւնը սկսաւ չէզոք գետնի վրայ, բայց յստակօրէն հետեւելով ազգային-քաղաքական որոշ ուղղութեան մը, որ հարազատ է հայ ժողովուրդի ստուար մեծամասնութեան, որովհետեւ կը համապատասխանէ մեր ցեղի գերագոյն շահերուն:

Այս կ'ապացուցանէ նաեւ Յեղակրօնութեան կարգախօսը.—

ԼՕԶԱՆԸ, — Ո՛Ձ. ԵՐԲԵ՛Գ:

Այս է պատճառը, որ Յեղակրօն Ուխտերու ա-

ռաջին Համագումարին իսկ, 1934 Յունիսի սկիզբը, Պատգամաւորներու միահամուռ փափաքը եղաւ մասնել Հ. Յ. Դաշնակցութեան Դրօշակին տակ: Փափաքին յաջորդեց որոշումը եւ այդ օրէն Յեղա-
կրօն Ուխտերը դարձան Հ. Յ. Դաշնակցութեան
պատանեկան-երիտասարդական միաւորները:

* * *

Դաւանանքին սերտօրէն կապուած է կազմա-
կերպութիւնը, որ հնարաւորութիւն կը ստեղծէ
միացած ուժերով հետապնդելու Յեղակրօնութեան
հիմնական դադափարներուն իրականացումը:

Յեղակրօններու Ծրագիր-Կանոնագիրին մէջ այս
կազմակերպութեան նպատակը բանաձեւուած է հե-
տեւեալ բառերով:—

«Ատեղծել ցեղակրօն սերունդ մը, որուն ան-
դամները ապրին եւ գործեն որպէս ցեղի հապա-
տակն ու մարտիկը, ուր որ ալ ըլլան եւ ընկերային
ի՛նչ դիրք ալ ունենան Հայաստանէն դուրս, Սփիւռ-
քի մէջ»:

Երկսեռ պատանիներ ու երիտասարդներ մին-
չեւ 22 տարեկան, կրնան անդամակցիլ այս կազմա-
կերպութեան, եթէ կ'ընդունին անոր դաւանանքը:

Կազմակերպութեան միաւորը Ուխտն է, որ առ
նուազն 7 անգամ կ'ունենայ: Ամէն Ուխտ ունի իր
պետը, փոխ-պետը, քարտուղարը եւ գանձապահը:

Իրարու մօտիկ վայրերու մէջ գտնուող Ուխ-
տերուն միջեւ կապ մը հաստատելու եւ ընդհանուր
ուղղութիւն մը տալու համար, զուտ գործնական
պահանջի մը վրայ, կեանքի կոչուած են Շրջանա-
յին Մարմինները:

Յեղակրօն Ուխտերու վերին մարմինն է Կեղ-
րոնական Վարչութիւնը, որ կ'ընտրուի Յեղակրօն

Պատգամաւորական ժողովէն եւ կը վարէ կազմակերպութեան բոլոր գործերը :

Պատգամաւորական ժողովը ներկայացուցչական մարմին մըն է , որ կը գումարուի տարին մէկ անգամ : Ուխտերը՝ իրենց թիւի համաձայն , կ'ունենան 1-3 պատգամաւորներ :

Պատգամաւորական ժողովը կրնայ փոփոխութեան ենթարկել կազմակերպութեան Ծրագիր-Կանոնագիրի յօդուածները , բացի դաւանանքին եւ նպատակին վերաբերածներէն :

* * *

Ուխտերու գործունէութեան համար նախատեսուած են .—

1. Ընկերական հաւաքոյթներ , առնուազն ամիսը երկու անգամ :

2. Ցեղային ինքնաճանաչման նպատուղ պարբերական ասուլիսներ , նիւթ ունենալով Աղգային Պատմութենէն եւ ազատագրական շարժումներէն այս կամ այն դրուագը :

3. Մարզանք եւ դրօս :

4. Ուխտերու ժողովներու եւ հաւաքոյթներու մէջ հայերէն լեզուն պարտադիր է :

Կ'արժէ այստեղ յիշել որ՝ կազմակերպութեան առաջին տարին իսկ Ուխտերէն շատեր Կեդր. Վարչութեան հետ ունեցած իրենց թղթակցութիւնները կատարած են մայրենի լեզուով եւ պահանջած են որ Կեդր. Վարչութիւնն ալ ընէ նոյնը եւ իրենց զրկէ միմիայն հայ լեզուով գրուած շրջաբերականներ :

5. Կազմակերպութեան անհրաժեշտ ծախքերուն մասնակցելու առաջադրութեամբ՝ ամէն Ուխտ , համաձայն իր վայրի պայմաններուն , կը սարքէ հասութարեք ձեռնարկներ :

6. Ուխտերը տեղին վրայ կրնան ծախսել իրենց
Էկամուտի առ առաւելն կէսը: Մնացածը կը մտցը-
նեն կեդր. Վարչութեան սնտուկը:

* * *

Անդամակցութեան համար նկատի առնուած են
հետեւեալ պայմանները.—

1. Պատանին կամ Երիտասարդը՝ Ուխտի մը
անդամակցելու առեն, կը վճարէ մուտքի նուազա-
յոյն գումարը, որ է 0.25 տոլար:

2. Իւրաքանչիւր անդամ մասական կը վճարէ
0.10 տոլար ուխտատուք:

3. Նոր ուխտակից մը կ'ընդունուի Ուխտի քը-
ւէներու երկու երրորդի մեծամասնութեամբ:

4. Ուխտերու ներքին կեանքին մէջ պարտադիր
է խիստ կարգապահութիւնը: Վրիպողները կը
պատմուին Ուխտին կողմէ, քուէներու երկու եր-
րորդի մեծամասնութեամբ:

* * *

Յեղակրօն Ուխտերու պաշտ. տօներն են.—

1. Յեղակրօնութեան Օրը,— Յունուար 14:

2. Հայոց Սգատօնը,— Ապրիլ 24:

3. Հայաստանի Անկախութեան Տարեդարձը,—
Մայիս 28:

4. Դրօշակի Օրը,— Օգոստոս 10:

5. Հ. Յ. Դաշնակցութեան Օրը.— Հոկտ. 1:

Այս հիմերու վրայ կեանքի կոչուած Ամբրիկա-
հայ Յեղակրօնութիւնը, որուն իւրաքանչիւր ան-
դամը կ'ուխտէ իրականացնել իր կազմակերպու-
թեան դաւանանքն ու նպատակը, իր ցեղի լաւագոյն
ապագային հաւատքով զօտեպնդուած՝ ինքզինքը
կը նկատէ տարաշխարհներ ցրուած հայ նոր սե-
րունդի ընդհանուր կազմակերպութեան կորիզը:

VI ՑԵՂԱԿՐՕՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԸ

Հայ նոր սերունդի այս կազմակերպութեան հիմնական ձգտումը դաստիարակչական է: Դաստիարակութիւն մը որ կը տրուի գործնականօրէն, ընկերային կեանքի համար պատրաստելով եւ ընկերային կեանքին մէջ մտցնելով միանգամայն:

Հետեւելով առողջ հոգիին առողջ մարմնի մէջ հին՝ բայց իր արժէքով մի՛շտ ալ նոր ճշմարտութեան, ցեղակրօն շարժումը իր առջեւ կը դնէ գործունէութեան ընդարձակ դաշտ մը, որուն զանազան մարդերը կը լրացնեն այս կամ այն պակասը ու կը կերտեն ամբողջութիւն մը:

Գաղափար մը տալու համար այն կարելիութիւններու մասին, որոնց առջեւ կը դնուի ցեղակրօն ամէն Ուխտ, առնենք մարմնական եւ հոգեկան ամբողջութեան առաջնորդող ազդակները:

Մարգամբը մարմնի բնականոն աճումին, հետեւաբար մարմնական ամբողջութեան հիմնական պայմաններէն մէկն է: Այս մասին երկու կարծիք գոյութիւն չունի: Կարեւորն այն է որ՝ մարզանքը կազմակերպուի նպատակայարմար ձեւով, գիտական հիմերու վրայ:

Այս առաջադրութիւնը իրականացնելու համար՝ անհրաժեշտ է ունենալ ձմեռնային մարզավայրեր, որոնցմէ կ'օգտուին նաեւ տաք եղանակներուն, երբ օդը անձրեւային է: Ցեղակրօն Ուխտերը իրենց վայրին նման մէկ շէնքէն օգտուելու մասին պիտի մտածեն, ի հարկէ, եւ ոչ թէ սեփական մը շինելու ետեւէ իյնան:

Մարմնական առողջութեան նպաստող ուրիշ մէկ մարդ կը ներկայացնեն խաղերը, որոնք ազատ մարզանքի ձեւն ունին եւ այլազանութեան հետ հաճելիութեան տարրեր աստիճան մը կը բերեն իրենց հետ:

Յատկապէս կազմակերպուած պտոյտներ ու արշաւներ, քիավարութեան, նշանառութեան փորձեր, լոգանք եւ քանակում (քէմի) ո՛չ միայն մեծապէս կը նպաստեն մարմնի առողջութեան, այլ եւ նկարագրի լաւագոյն դիժերու մշակումին:

Մարմնակրթութեան այնքան մեծ կարեւորութիւն տուող մեր դարուն, մանաւանդ երբ Սփիւռքի հայ նոր սերունդը իր շուրջը կը տեսնէ հիւրընկալ երկիրներու մէջ կիրարկուած ձեւերը, մեթոտները եւ տեսակները, աւելորդ է այս խնդրին վրայ աւելի երկար կանգնիլ:

* * *

Ինչպէս մարմինը հետզհետէ, հետեւողական մարզանքով կը տիրանայ առողջ կազմի, այնպէս ալ հոգին պէտք ունի իրեն յատուկ մարզանքի մը:

Մարմինին հետ կը դարդանան նաեւ պոտիկին զգացումները, դատողութիւնը, կամքը, մէկ խօսքով տարիներու ընթացքին կը կազմաւորուի նաեւ պատանիին ու երիտասարդին հոգին:

Ընտանիքը, դպրոցը, համայնքը կարեւոր դեր կը կատարեն այս մարդին մէջ: Բայց նոյնքան կարեւոր դեր մը վերապահուած կը մնայ նոր սերունդի կազմակերպութեան:

Սեփական գրադարան— ընթերցարան մը, որ կարելիութեան սահմանին մէջ ունենայ հետաքրքրական, ենթակայի տարիքին ու պահանջներուն համապատասխան գիրքերու եւ թերթերու լրիւ

Հաւաքածոյ մը, մեծապէս կը նպաստէ ինքնաշխատութեան միջոցով ինքնազարգացում ձեռք բերելուն :

Ամէն Ուխտ իր սկզբնական շրջանին իսկ կրնայ Հիմը դնել նման գրադարան-ըմքերցարանի մը, հող չէ թէ 1-2 տասնեակ զբօսիկներով ու թերթիկներով, որոնք տարիներու ընթացքին, անդալարար, կը շատնան :

Թատրոն եւ շարժանկար մեծապէս կը ծառայեն դաստիարակչական նպատակին, եթէ նոր սերունդի առաջնորդներ ընեն իրենց թելադրութիւնները : Ինչպէս ամէն լաւ դիրք ամէն տարիքի Համար չէ, այնպէս ալ ամէն լաւ ներկայացում բոլորի պահանջները չի կրնար լրացնել :

Ամէն Ուխտ կրնայ ունենալ իր մէկ թատերախումբը, որ իր ուխտակիցներուն Համար կը պատրաստէ յարմար ներկայացումներ :

Երգչախումբ եւ նուագախումբ կը կազմեն դաստիարակչական եւ միանգամայն դործունէ ութեան մէկ այլ աղղակ :

Մեր նոր սերունդի գրեթէ բոլոր անդամները սովորաբար նուազի դասեր կ'առնեն, դէթ քանի մը տարի : Երբ յարմար ղեկավար մը դռնուի, ո'չ մէկ դժուարութիւն կը մնայ, որ արդեւք ըլլայ նման տարրերը միացնելուն եւ նուագախումբ մը կազմելուն : Աւելի դիւրին է երգչախումբի կազմութիւնը :

Գասախօսութիւններ եւ ղանաղան դասընթացքներ կարելիութիւն կուտան լրացնելու Մայրենի Լեզուի, Ազգային Պատմութեան, Հայ Գրականութեան ծանօթութիւններու պակասը :

Հանդէս, տաղանգ, տօնակատարութիւն առիթներ կը ստեղծեն որ կազմակերպութեան եւ ինքնաշ-

խառութեան միջոցով ձևաք բերուած կարողութիւնները գործադրուին :

Հանդէսի մը կազմակերպումը եւ իւրաքանչիւր շեղակրօնի մասնակցութիւնը երզով , նուազով , արտասանութեամբ կամ ուղերձով՝ մեծապէս կը նըպաստեն ենթականերու հոգեկան զարգացումին , ինքնախառնութեան եւ գիտցածը գործադրելու կարողութեան մշակումին :

Տողանցքը կը լրացնէ ներքին տարբեր պահանջ մը եւ կը վարժեցնէ կարգապահութեան :

Տօնակատարութիւնը հանդէսի համար յիշատակուած առաւելութիւններուն վրայ կ'աւելցնէ ազդեցին նշանաւոր դէպք կամ դէմք մը պատշաճօրէն յարգելու պաշտականութեան գիտակցութիւնը :

Վիճաբանական հաւաքոյթները սորվածը տարբեր ձևով մը գործադրելու պատահութիւնը կուտան : Նախապէս գուշակել թէ ինչ կրնայ ունենալ վիճարանող միւս կողմը . անակնկալի մը պարագային՝ արագ խորհելու եւ փաստարկելու վարժութեան ձևաք բերումը . գիմացիոնին կարծիքները յարգելու բարեկրթութեան տիրացումը՝ այնպիսի առաւելութիւններ են որ՝ ընկերային կեանքի համար պատրաստուող ամէն անհատի համար կենսական նշանակութիւն ունին :

Մարմնական եւ հոգեկան այս բոլոր տեսակի մարզանքներուն շնորհիւ՝ ամուր կուտան մը կը ստանայ ամէն մէկ Ուխտակիցի նկարագիրը , որ Բոլսըր մէկի եւ մէկը բոլորի համար սկզբունքը կ'իւրացնէ ու կը գործադրէ :

Այսպէս է որ ամէն մէկ Ուխտակիցի համար Յեղակրօնութիւնը կը դառնայ ո'չ թէ խօսք ու ձեւ , այլ միւս ու արիւն :

ՅԵՂԱԿՐՕՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

Մեծ իմաստասէր Սոկրատէսին կը պատկանի յաւիտեանական արժէք ներկայացնող պատգամի մը ձեւակերպումը, — շանչցի՛ր քեզ :

Ատիկա կենսական հրամայականն է, որուն ենթակայ է ամէն մէկ էակ : Նախնական շրջաններուն՝ մարդիկ բնադդօրէն ենթարկուած են այս հրամայականին : Քաղաքակրթութեան զուգընթաց՝ հետզհետէ գիտակցօրէն հետապնդուած է այս պատգամը, որ դարերու իմաստութեան մէկ խտացումն է :

Շանչցի՛ր քեզ խօսքերը շատ աւելի խոր իմաստ ունին, քան անոնքին տպաւորութենէն կարելի է պատկերացնել :

Այս պատգամը կը նշանակէ որ՝ ամէն մարդ մի՛շտ պէտք ունի ուսումնասիրելու ինքզինքը, այսինքն իւրաքանչիւր անհատ շարունակ պիտի քննէ իր կեանքին պայմանները, նիւթական թէ բարոյական : Ամէն խորհող էակ պիտի հարցնէ ինքն իրեն թէ՝ ի՞նչպէս եւ ինչո՞ւ կ'ապրի : Պիտի փորձէ հասկնալ թէ ի՞նչ կ'ուզէ : Պիտի չափէ իր կարողութիւնները ու պիտի ջանայ դարգացնել զանոնք : Ականջ պիտի դնէ իր հոգիի խորէն լսուող ձայնին եւ ըստ այնմ պիտի ձեւակերպէ իր պահանջներն ու ձգտումները :

Բայց մարդ կոչուածը կայուն քրարած մը չէ : Մեղմէ ամէն մէկը կը փոխուի ո՛չ միայն ամէն տարի, ամիս կամ շաբաթ, այլ ամէն օր : Մեղմէ դուրս գտնուող ուժեր կ'աղդեն ո՛չ միայն մեր արտաքին պայմաններուն, այլ եւ մեր ներքին աշխարհին վըրայ : Այս կը նշանակէ որ մենք շարունակ պէտք

տներնք հետեւելու մեծ իմաստասէրի պատգամին՝
Ճանչցի՛ր քեզ :

Ո՛հ սք կրնայ դատել իր անձը իր բնտանիքէն ու
չբժտապատէն : Ո՛հ սք կրնայ իրմով սկսիլ աշխարհը :
Ո՛հ միայն իր ծնողներն ու պապերը, այլ եւ պապե-
րուն պապերը պէտք է ճանչցունին այն անձին կող-
մէ, որ կը փափաքի իրապէս ճանչնալ ինքզինքը :

Ահա՛ թէ ինչու Ճանչցի՛ր քեզ-ը իր իսկական ա-
ռամով կը նշանակէ Ճանչցի՛ր ցեղդ :

Ճանչցի՛ր ցեղդ, այսինքն՝ ուսումնասիրէ՛ անոր
անցեալը, սրիչ խօսքով սորվէ՛ անոր պատմութիւ-
նը, որ քու աչքերուդ առջեւ կը բերէ անոր ար՛էք-
ները, ապրումներն, ու ձգտումները :

Ճանչցի՛ր ցեղդ, այսինքն՝ ապրէ՛ անոր ներկայ
կեանքը, քեզի զգա՛ անոր հաւաքականութիւնը կադ-
մող շղթային մէկ օղակը :

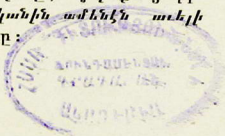
Ճանչցի՛ր ցեղդ, այսինքն՝ քո՛ւկդ համարէ անոր
պահանջները եւ բռնէ՛ կարելիդ, որպէսզի իրակա-
նութիւն գառնան անոր ձգտումները :

Ճանչցի՛ր ցեղդ, կը նշանակէ ուրեմն՝ ուսում-
նասիրէ՛ անոր անցեալը, ապրէ՛ անոր ներկան եւ
մտահոգութեանդ առարկան զարձո՛ւր անոր ապա-
դան :

Լրացնելու համար այս կենսական պահանջները՝
լա՛ւ սորվէ Մայրեմի Լեզուդ, որովհետեւ անոր մո-
ղական լապտերին լոյսը միայն յստակ կը դարձնէ
ցեղիդ պատմութիւնն ու մշակոյթը :

Ճանչցի՛ր քեզ կը նշանակէ ճանչցի՛ր քեզի ծը-
նունդ տուող հաւաքականութիւնը, այսինքն ցեղդ :

Դարերու այս հրամայականին ամենէն աւելի
պէտք ունի Հայ Նոր Սերունդը :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

I. Ամերիկահայ Նոր Սերունդը 1933-ին առաջ	5
II. Շարժումին Սկիզբը	11
III. Ցեղակրօնութեան Իմաստը	15
IV. Հայ Ժողովուրդի Ցեղային Զգտում- ներն ու Արժէքները	23
V. Ցեղակրօնութեան Դաւանանքը եւ Կազ- մակերպութիւնը	29
VI. Ցեղակրօններու Գործունէութեան Դաշտը	34
VII. Ցեղակրօնութեան Պատգամը	38

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0016225

54-504.

A $\frac{11}{10241}$